

СИНТЕЗ ЦИФРОВОГО РЕГУЛЯТОРА ЛАБОРАТОРНОГО СТЕНДУ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ УСТАЛЕНИХ РЕЖИМІВ СИСТЕМ АВТОМАТИЧНОГО КЕРУВАННЯ

Приймак Б.І., к.т.н., доц., Сидоренко С.А., Дядечко С.М., магістранти
НТУУ «КПІ», кафедра автоматизації електромеханічних систем
та електроприводу

Вступ. Згідно з навчальною програмою дисципліни "Теорія автоматичного керування", студенти мають оволодіти питаннями, що стосуються усталених режимів роботи систем автоматичного регулювання (САР) [1]. На кафедрі АЕМС-ЕП на сьогодні є актуальною побудова стенду для реалізації лабораторної роботи за цією тематикою. Очевидно, що такий стенд доцільно будувати на основі сучасного програмованого контролера. Тому виникає потреба синтезувати цифровий регулятор, реалізація якого буде у контролері.

Метою роботи є синтез цифрового регулятора лабораторного стенду для вивчення усталених режимів САР.

Матеріали дослідження. Згідно з концепцією лабораторного стенду, планується дослідження 4-х варіантів САР. Два з них, що характеризуються астатизмом 1-го порядку за завданням та відсутністю астатизму за збуренням, передбачається отримати на основі розроблюваної нижче системи. Задачею системи є керування положенням вала мікродвигуна постійного струму зі збудженням від постійних магнітів. Номінальними даними двигуна є: напруга живлення – 12 В; струм якоря – 0.4 А; потужність – 2.85 Вт; кутова швидкість якоря – 570 рад/с; момент на валу – $5 \cdot 10^{-3}$ Н·м.

Показники якості САР, що синтезується, сформуємо наступним чином: тривалість перехідного процесу $t_{\text{п}} \leq 0.05$ с; перерегулювання $\sigma \leq 20\%$; добротність за швидкістю $k_v \geq 100$ с⁻¹; запаси стійкості $\Delta L \geq 10$ дБ, $\Delta\phi \geq 45^\circ$.

На рис.1 представлена структурна схема розроблюваної САР. Тут φ, φ^* – кутове положення вала двигуна та його завдання відповідно; ω – швидкість

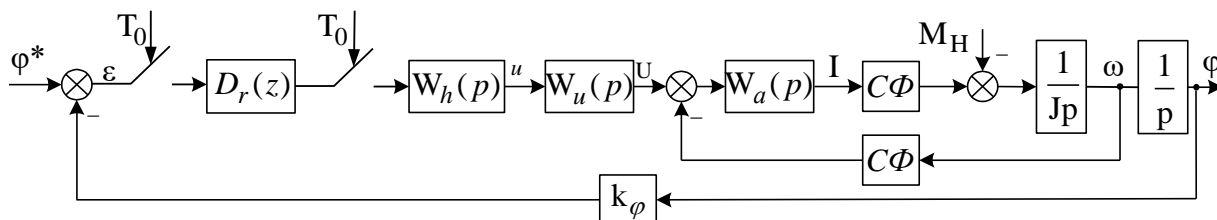

Рисунок 1 – Структурна схема цифрової САР положення вала двигуна

двигуна; ε – помилка системи; u – сигнал керування; I – струм якоря двигуна; M_H – момент навантаження двигуна (збурення САР); J – сумарний момент інерції; $C\Phi$ – коефіцієнт ЕРС двигуна; k_φ – коефіцієнт передачі давача положення. На структурній схемі ряд ланок описано передатними функціями (ПФ), де $D(z)$ – дискретна ПФ регулятора, $W_h(p) = (1 - \exp(-T_0 p)) / p$,

$W_a(p) = R_a^{-1} / (T_a p + 1)$, $W_u(p) = K_u \exp(-T_u p)$ – ПФ фіксатора, якірного кола двигуна та силового широтно-імпульсного перетворювача напруги відповідно; T_0 – такт квантування дискретної системи за часом; R_a – опір кола якоря; T_a – стала часу якоря; T_u – період широтно-імпульсної модуляції; K_u – коефіцієнт передачі перетворювача напруги.

Синтез будемо виконувати класичним методом псевдочастотних логарифмічних характеристик [1, 2]. ПФ об'єкта керування отримаємо за схемою на рис. 1, де, для спрощення, знехтуємо дією проти-ЕРС двигуна та апроксимуємо $W_a(p)$ і $W_u(p)$ аперіодичною ланкою 1-го порядку

$$W_o(p) = \frac{960}{p(0.00341p+1)(0.0246p+1)}. \quad (1)$$

Застосувавши відому методику на основі теореми Котельнікова-Шеннона, для об'єкта з ПФ (1) виберемо значення такту квантування $T_0 = 0.002$ с. Дискретизувавши (1) з врахуванням $W_h(p)$, отримаємо дискретну ПФ об'єкта

$$D_o(z) = \frac{0.01296z^2 + 0.04414z + 0.009284}{z^3 - 2.478z^2 + 1.992z - 0.513}. \quad (2)$$

Перейшовши до абсолютної псевдочастоти λ за допомогою перетворення Тастина $z = (2 + j\lambda T_0) / (2 - j\lambda T_0)$, отримаємо псевдочастотну ПФ об'єкта керування

$$W_o(j\lambda) = \frac{0.003659(j\lambda + 1582)(j\lambda - 1917)(j\lambda - 1000)}{j\lambda(j\lambda + 285)(j\lambda + 40.55)}. \quad (3)$$

Логарифмічні амплітудна і фазова характеристики подані на рис. 2 (криві 1).

Частоту зрізу бажаної ЛАХ розімкнутої системи можна визначити як

$$\lambda_3 \geq \pi k_0 / t_{\pi}. \quad (4)$$

За залежністю $k_0 = f(\sigma)$ [1], значенню $\sigma = 20\%$ відповідає $k_0 = 1.8$.

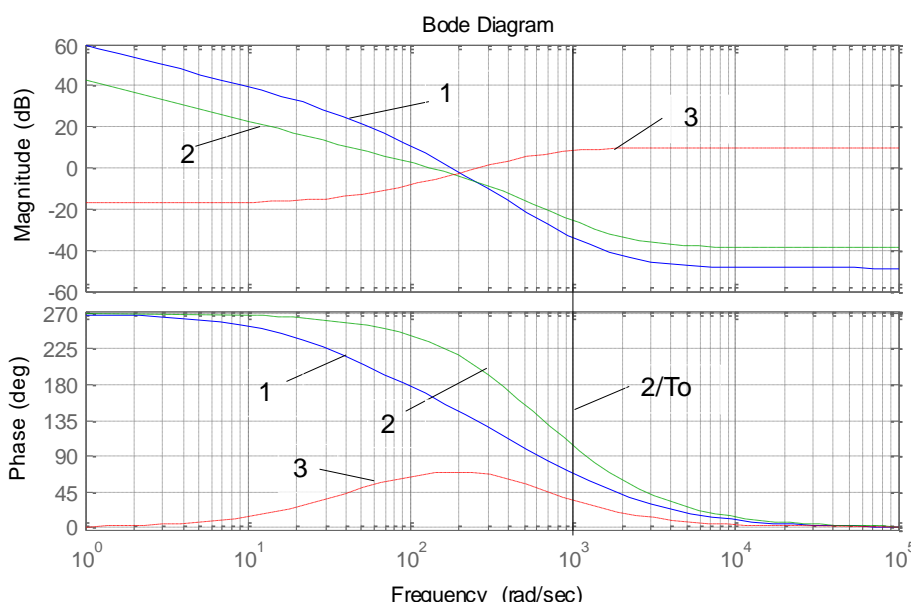

Рисунок 2 – Псевдочастотні ЛАХ і ЛФХ: 1 – об'єкта; 2 – бажана; 3 – регулятора

Використавши (4), отримаємо $\lambda_3 = 130 \text{ с}^{-1}$. Частоту спряження справа від λ_3 рекомендується вибирати на одну – дві октави більшою, тому задамо її рівною 500 с^{-1} . За отриманими даними при врахуванні загальних принципів побудови бажаної ЛАХ сформуємо

бажану псевдочастотну ПФ у вигляді

$$W_6(j\lambda) = \frac{0.011308(j\lambda + 1582)(j\lambda - 1917)(j\lambda - 1000)}{j\lambda \cdot (j\lambda + 500)^2}. \quad (5)$$

ПФ регулятора можна отримати графо-аналітично – відніманням кривої 1 від кривої 2 (рис. 2.), або аналітично – діленням (5) на (3). В підсумку матимемо

$$W_r(j\lambda) = \frac{3.09(j\lambda + 285)(j\lambda + 40.55)}{(j\lambda + 500)^2}. \quad (6)$$

Замінивши в (6) $j\lambda = 2(z-1)/T_0(z+1)$, отримаємо дискретну ПФ регулятора

$$D_r(z) = \frac{1.837z^2 - 2.715z + 0.9422}{z^2 - 0.6667z + 0.1111}. \quad (7)$$

Як видно з (6) та (7), синтезований регулятор є форсувально-інерційною ланкою 2-го порядку.

Для дослідження властивостей синтезованої САР положення вала двигуна була побудована модель в програмному середовищі Matlab/Simulink, де безперервна частина відповідала зображеній на рис. 1 структурній схемі, а цифровий регулятор описувався ПФ (7). Отримані за допомогою цієї моделі процеси при зміні завдання та збурення представлені на рис. 3,4 відповідно.

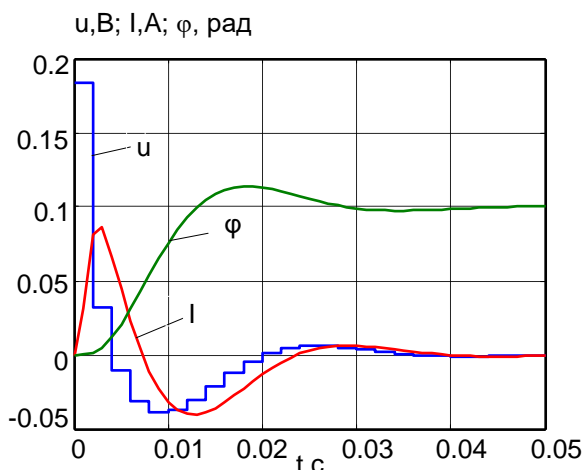

Рисунок 3 – Перехідні процеси при стрибкоподібному завданні $\varphi^* = 0.1$ рад

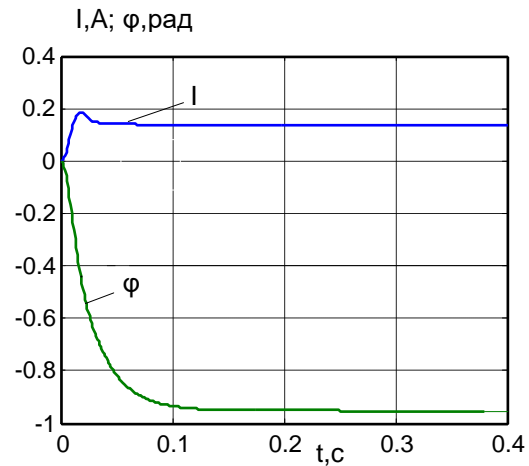

Рисунок 4 – Перехідні процеси при накиді навантаження $M_H = 1.7 \cdot 10^{-3}$ Н·м

Аналіз рис. 3,4 показує, що система є астатичною за завданням та статичною за збуренням, а її показники якості – $t_{\Pi} = 0.025$ с, $\sigma = 12\%$, $k_v = 137$ с⁻¹, $\Delta L = 11.3$ дБ, $\Delta\phi \geq 54^\circ$, – відповідають заданим.

Висновки. Виконано синтез цифрового регулятора лабораторного стенду для дослідження усталених режимів САР. Регулятор забезпечує необхідні властивості САР згідно з концепцією лабораторного стенду.

Перелік посилань

1. Попович М.Г. Теорія автоматичного керування : підруч. для студ. вищ. техн. навч. закл. / М.Г.Попович, О.В. Ковальчук.– К. : Либідь, 2007.– 656 с.
2. Куо Б. Теория и проектирование цифровых систем управления: Пер. с англ. - М.: Машиностроение, 1986. - 448 с.